

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ЖОГЛО ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 17988/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

24 квітня 2008 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Жогло проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен (Mr P. Lorenzen), Голова,
п. К. Юнгвірт (Mr K. Jungwiert),
п. В. Буткевич (Mr V. Butkevych),
п. Р. Маруст (Mr R. Maruste),
п. М. Віллігер (Mr M. Villiger),
пані І. Берро-Лефевр (Mrs I. Berro-Lefevre),
пані М. Лазарова-Трайковська (Mrs M. Lazarova Trajkovska), судді,
та пані К. Вестердік (Mrs C. Westerdiek), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 25 березня 2008 року,
вносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою (№ 17988/02), поданою до Суду 25 лютого 2002 року громадянином України п. Русланом Миколайовичем Жогло (далі — заявник) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим, Міністерство юстиції.
3. Зокрема, заявник стверджував, що в ході всього провадження (досудового і судового) у нього не було можливості предстати перед потерпілим та ставити тому запитання.
4. 11 квітня 2007 року Суд вирішив направити скаргу заявника Уряду. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті заяви і її прийнятності одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився у 1980 році і проживає у місті Києві, Україна.
6. 14 серпня 2001 року заявник та пан Х. зустрілись із знайомим заявника, паном С. Заявник стверджував, що вони на автомобілі пана С. виїхали за місто і через деякий час між ними виник спір щодо повернення боргу, який переріс у бійку. Пан Х. вдарив пана С. порожньою пляшкою, після чого заявник завдав останньому декілька ударів ножем. Як стверджує заявник, він скористався кишеньковим ножем і вчинив так виключно в цілях самооборони. Після цього пан С. втік.
7. Заявник і пан Х. взяли особисті документи пана С., гроші та ключі від автомобіля, а сам автомобіль зіштовхнули на узбіччя дороги і залишили.
8. Стікаючого кров'ю пана С. на узбіччі дороги підібрали пан та пані Ш., які спочатку відвезли його до відділу міліції, а потім у супроводі міліції — до лікарні.
9. 15 серпня 2001 року заявник був затриманий.
10. 16 серпня 2001 року адвокат, обраний матір'ю заявника, був призначений захищати заявника.
11. 17 серпня 2001 року Бориспільський районний суд Київської області обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.
12. Заявник стверджував, що працівники міліції його побили і змусили зізнатись. Заявник також стверджував, що він звертався зі скаргами щодо цього факту до прокуратури, однак відповіді не отримав.
13. 5 жовтня 2001 року слідчий допитав потерпілого, пана С.
14. 18 жовтня 2001 року представник пана С. звернувся з заявою про те, щоб пан С. не брав участь в очних ставках у зв'язку з погіршенням його стану здоров'я.

15. 26 жовтня 2001 року відповідно до висновків судово-медичної експертизи потерпілий мав близько п'ятнадцяти ножових поранень грудної клітки та шиї, включаючи одну глибоку рану на правому боці грудної клітки, яку було визначено як тяжке тілесне ушкодження, а інші поранення належали до легких тілесних ушкоджень.

16. 30 жовтня 2001 року слідчий відмовив у задоволенні клопотання заявника про проведення очної ставки з потерпілим С. у зв'язку з хворобою останнього.

17. 5 грудня 2001 року апеляційний суд Київської області у справі заявника провів судові засідання. Пан С. був присутній на початку судового засідання, однак під час перерви його стан здоров'я погіршився, і йому було надано невідкладну медичну допомогу. Представник пана С. звернувся до суду з клопотанням про продовження розгляду справи за відсутності пана С.

18. 18 грудня 2001 року апеляційний суд Київської області, розглядаючи справу як суд першої інстанції, засудив заявника і пана Х. відповідно до десяти та восьми років позбавлення волі за вчинення замаху на вбивство та розбійного нападу. Суд вказав на версію розвитку подій, викладену заявником та паном Х. (див. пункти 6 та 7 вище). Далі суд встановив, що заявник та пан Х. домовились вбити та пограбувати пана С. Вони завчасно приготували ніж і порожню пляшку та скористалися ними під час замаху на вбивство. Оскільки у справі не було інших свідків злочину, суд ґрунтував своє рішення щодо способу вчинення злочину та умислу вчинити вбивство на поясненнях пана С., які той надав під час досудового слідства:

«Виїхавши за масив Бортничі, Ж. [заявник] попросив його [потерпілого] зупинити автомобіль, що той і зробив. Коли автомобіль зупинився, він почув крик Ж. «Глуши» і відчув сильний удар по голові ззаду, а коли поруч посипалося скло, зрозумів, що Х. вдарив його по голові пляшкою. В цей момент Ж. став наносити йому удари чимось гострим в область грудей, шиї, голови, від чого він відчув біль на шиї зліва і на якусь мить знепритомнів. У наступну мить він відчув біль на шиї зліва, від чого він опритомнів та побачив, що Ж. стоїть біля відкритих дверей автомобіля і намагається витягти його з автомобіля, продовжуючи в цей час наносити йому удари ножем в груди. Х., який знаходився в цей час біля Ж., постійно кричав: «Добий його, а то він нас здасть», повторюючи ці слова декілька разів. Потім Ж. і Х. витягли його з автомобіля, і Ж. ще декілька разів вдарив його ножем у груди, шию, після чого він [потерпілий] відштовхнув від себе обох, вирвався від них і втік, заховавшись у кюветі біля дороги. При цьому він чув, як Х. запитав у Ж., чи він, С., живий, на що Ж. відповів: «Я перерівав йому всі вени, і він стече кров'ю». Потім Ж., заспокоюючи Х., сказав, що він [потерпілий], як курка, стече кров'ю...»

Далі суд вказав, що:

«Із розглянутих судом показань потерпілого С. також вбачається, що злочинні дії підсудних були спрямовані на його вбивство.

Ця обставина підтверджується тим, що підсудні сумісно напали на нього, кожний із них виконував певні дії, вони сумісно обговорили результати, які можуть настати від заподіяння йому тілесних ушкоджень і в подальшому не переслідували потерпілого з впевненістю у настанні смерті потерпілого...

Ці показання потерпілого нічим не спростовуються та достатньо підтверджуються об'єктивними доказами про обставини вчинення злочину: протоколами огляду місця вчинення злочину, огляду речових доказів по справі, висновком судово-медичної експертизи про заподіяні потерпілому тілесні ушкодження...»

19. Заявник подав касаційну скаргу. Зокрема, в касаційній скарзі адвокат заявника зазначив, що свідчення пана С. були зачитані у судових засіданнях і що суд ґрунтував свої висновки здебільшого на цих свідченнях, незважаючи на те, що пан С. відмовився брати участь в очній ставці під час досудового розслідування та що сторона захисту не мала можливості допитати його у суді.

20. 20 червня 2002 року Верховний Суд України залишив вирок суду першої інстанції без змін. Він вказав, що порушень вимог кримінально-процесуального законодавства, які б тягнули за собою скасування вироку апеляційного суду, не було.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

21. Статтею 263 Кримінально-процесуального кодексу передбачено таке:

«В судовому засіданні підсудний має право:

...

7) задавати питання іншим підсудним, свідкам, експертові, спеціалістові, потерпілому...»

22. Відповідні положення Кримінального кодексу 1960 року (зі змінами на момент вчинення злочину) передбачають:

Стаття 17 — Відповідальність за готування до злочину і за замах на злочин

«Готуванням до злочину визнається підшукування або пристосування засобів чи знарядь або інше умисне створення умов для вчинення злочину.

Замахом на злочин визнається умисна дія, безпосередньо спрямована на вчинення злочину, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі винного.

Покарання за готування до злочину і за замах на злочин призначається за законом, який передбачає відповідальність за даний злочин.

Призначаючи покарання, суд враховує характер і ступінь суспільної небезпечності дій, вчинених винним, ступінь здійснення злочинного наміру і причини, через які злочин не було доведено до кінця».

Стаття 93 — Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах

«Умисне вбивство: а) з корисливих мотивів; ... і) вчинене за попереднім зговором групою осіб або організованою групою, карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією, крім того, майна у випадках, передбачених пунктом «а» цієї статті».

Стаття 183 — Розбій

«...3) Розбій, поєднаний з спричиненням тяжких тілесних ушкоджень або вчинений з проникненням у житло чи особливо небезпечним рецидивістом,— карається позбавленням волі на строк від шести до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна».

ЩОДО ПРАВА

I. МЕЖІ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

23. Уряд зауважив, що у своїй заяві заявник не скаржився на відсутність у нього можливості ставити запитання свідку К.

24. Заявник це не прокоментував.

25. Суд погоджується з тим, що заявник ніколи не порушував питання, про яке зазначив Уряд, і не вказав на це у заяві, направленій Уряду відповідачу для надання заперечень. Таким чином, це питання лежить поза межами розгляду даної справи.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТИВ 1 ТА 3 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

26. Заявник скаржився на несправедливість провадження щодо нього. Зокрема, він стверджував, що йому не було роз'яснено право не свідчити проти себе. Крім того, на самому початку розслідування у нього не було захисника і він не міг повністю довіряти

адвокату, призначеному для здійснення його захисту. Більше того, він не мав можливості ставити питання свідкам панові та пані Ш. та потерпілому пану С. як під час досудового слідства, так і під час судових засідань. Він посилався на пункти 1 та 3 (с, d) статті 6 Конвенції, які передбачають таке:

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який ... встановить обґрунтованість будь'якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:

...

- с) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або — за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника — одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;*
- д) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення ...»*

27. Уряд заперечував проти скарг заявника.

А. Щодо прийнятності

28. Стосовно скарг заявника на нероз'яснення йому права не свідчити проти себе та відсутності у нього можливості ставити запитання свідкам панові та пані Ш., Суд зазначає, що заявник не порушував цього питання під час провадження на національному рівні. Відповідно він не вичерпав національні засоби захисту в цій частині.

29. Щодо скарг заявника про порушення його права на захист Суд зазначає, що з наступного дня після затримання у заявника був захисник, який був обраний його матір'ю. Суд нагадує, що держава не може нести відповідальність за кожні недоліки, допущені адвокатом, призначеним для надання правової допомоги, а пункт 3 (с) статті 6 Конвенції вимагає від компетентних національних органів втручання лише у тому випадку, коли нездатність захисника ефективно представляти інтереси підзахисного є очевидною або у достатній мірі доведена до їх відома якимось іншим способом (див. рішення у справі «Камазінські проти Австрії» (*Kamasinski v. Austria*) від 19 грудня 1989 року, Серія А, № 168). Більше того, заявник не скаржився на те, що він був позбавлений можливості запросити іншого адвоката, чого він ніколи не робив (див. «Железов проти Росії» (*Zhelezov v. Russia*) (ухвала), № 48040/99 від 23 квітня 2002 року). Таким чином, ці твердження заявника не мають ознак порушення його прав за статтею 6 Конвенції.

30. Відповідно ці аспекти справи мають бути відхилені на підставі пунктів 1, 3 та 4 статті 35 Конвенції.

31. Однак Суд вважає, що скарга заявника на те, що йому не надали можливість допитувати свідка С., не є очевидно необґрунтованою у сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Він далі зазначає, що ця скарга не є неприйнятною з будь'яких інших підстав. Відповідно він визнає її прийнятною.

В. Щодо суті

а. Зауваження сторін

32. Заявник мав сумніви щодо тяжкості хвороби пана С. і наполягав на тому, що прийняття справедливого рішення у справі було можливим лише після зведення всіх учасників: його, співвиконавця та потерпілого,— разом.

33. Посилаючись на практику Суду, Уряд стверджував, що відповідно до Конвенції завданням Суду є встановити, чи провадження в цілому, включаючи спосіб отримання доказів, було справедливим. Він також наголосив, що всі докази зазвичай повинні бути представлені у відкритому судовому засіданні в присутності підсудного для забезпечення можливості надати аргументи у відповідь. Однак це не означає, що для того, щоб бути використаними як докази, показання свідків мають бути відібрані у відкритому судовому засіданні: використання показань, отриманих на досудовій стадії, як доказів, саме по собі не суперечить пунктам 3 (d) та 1 статті 6 за умови, що було дотримано права на захист (див. рішення у справі «Солаков проти колишньої Югославської Республіки Македонія» (Solakov v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia), заява № 47023/99, п. 57, ECHR 2001-X).

34. Уряд стверджував, що у цій справі в результаті вчинення заявником та паном Х. замаху на життя потерпілого С. останній отримав тяжку психічну травму. Відповідно з медичних міркувань його участь у справі на досудовому слідстві була обмеженою, а можливість очної ставки була виключена. Однак суд, який розглядав справу, вжив усіх заходів для забезпечення справедливості розгляду справи та з цією метою викликав пана С. у судові засідання. Всупереч рекомендаціям лікаря пан С. з'явився у судові засідання, однак був змушений піти раніше через проблеми зі здоров'ям та через необхідність отримати лікування. У зв'язку з цим представник потерпілого звернувся до суду з клопотанням про розгляд справи у відсутність потерпілого. Крім того, адвокат надав суду письмові пояснення пана С., якими останній підтверджував свої свідчення, які він давав на досудовому слідстві. Заявник, інший підсудний та їхні захисники заперечували проти цього клопотання. Суд задовольнив клопотання, намагаючись забезпечити справедливий баланс між змагальними інтересами: з одного боку, підсудних, з іншого боку — потерпілого С. (див., *mutatis mutandis*, «Скозарі та Гунта проти Італії» (Scozzari and Giunta v. Italy) [GC], заяви №№ 39221/98 і 41963/98, п. 148). Уряд вважає таку позицію обґрунтованою з огляду на те, що навіть присутність у судовому засіданні викликала у потерпілого С. значний стрес, а його допит міг би спричинити набагато серйозніші негативні наслідки для його здоров'я. За таких обставин, на думку Уряду, для національного суду пріоритетним завданням було захистити потерпілого, пана С., від ситуацій, коли спогади про озброєний напад могли призвести до виникнення у нього небажаного стресу, і це унеможливило допит потерпілого у судовому засіданні. Уряд також вважав за необхідно зазначити, що діагноз потерпілого та тривалість перебування його у такому стані підтверджували хронічний характер його захворювання. Тому суд зробив висновок, що присутність потерпілого у наступних судових засіданнях, перерва між якими була нетривалою, могла призвести до описаних вище наслідків.

35. У зв'язку з цим Уряд наголосив, що заявник не мав реальної можливості допитати пана С. з огляду на стан здоров'я останнього.

36. Беручи до уваги наведене, суд першої інстанції дослідив всі дані паном С. на досудовому слідстві показання в сукупності з іншими доказами у справі та прийняв рішення про винуватість заявника у інкримінованих йому діях. Касаційний суд підтримав вирок суду першої інстанції.

b. Оцінка Суду

37. Оскільки вимоги пункту 3 статті 6 слід розглядати як конкретний аспект права на справедливий судовий розгляд, гарантований пунктом 1 статті 6, Суд розгляне скарги за пунктами 1 та 3 (d) статті 6, взятими разом (див., серед багатьох інших, «Ван Мехелен та інші проти Нідерландів» (Van Mechelen and Others v. the Netherlands), рішення від 23 квітня 1997 року, Reports of Judgments and Decisions 1997-III, с. 711, п. 49).

38. Усі докази зазвичай мають бути представлені у відкритому слуханні справи в присутності обвинуваченого для забезпечення можливості надати аргументи іншій стороні. Існують винятки з цього правила, але вони не повинні порушувати права захисту. Як загальне правило, пункти 1 та 3 (d) статті 6 вимагають надання підсудному відповідної та належної можливості заперечити, а також ставити запитання свідкові обвинувачення,— або під час давання показань, або на пізнішому етапі (див. «Люді проти Швейцарії» (*Ludi v. Switzerland*), рішення від 15 червня 1992 року, Серія А, № 238, с. 21, п. 49). Обвинувачення не повинно ґрунтуватись виключно чи вирішальною мірою на тих показаннях, які сторона захисту не могла оскаржити (див., *mutatis mutandis*, «Дурсон проти Нідерландів» (*Doorson v. the Netherlands*), рішення від 26 березня 1996 року, Reports 1996-II, с. 472, п. 76).

39. Як неодноразово встановлював Суд (див., серед інших, зазначене вище рішення «Люді проти Швейцарії» (*Ludi v. Switzerland*), рішення від 15 червня 1992 року, Серія А, № 238, с. 21, п. 47), за деяких обставин необхідність посилання на показання, які дані на стадії досудового слідства, може бути виправданою. Якщо обвинуваченому була надана відповідна та належна можливість заперечувати такі показання — або під час їх надання, або на пізнішому етапі — прийнятність їх як доказів як така не суперечить вимогам пунктів 1 та 3 (d) статті 6. Відповідно, якщо засудження ґрунтується виключно або вирішальною мірою на показаннях свідків, яких обвинувачений не мав можливості допитати або вимагати їхнього допиту — як під час розслідування, так і під час судового розгляду,— право на захист настільки обмежене, що стає не сумісним з гарантіями, передбаченими статтею 6 Конвенції (див. «Унтерпертінджер проти Австрії» (*Unterpertinger v. Austria*), рішення від 24 листопада 1986, Серія А, № 110, сс. 14–15, пп. 31–33; «Саїді проти Франції» (*Saidi v. France*), рішення від 20 вересня 1993, Серія А, № 261-С, сс. 56–57, пп. 43–44; «Лука проти Італії» (*Luca v. Italy*), № 33354/96, п. 40, 27 лютого 2001; та зазначене вище рішення Солаков, п. 57).

40. Стосовно показань свідків, яких неможливо допитати в присутності підсудного чи його адвоката, Суд нагадує, що пункт 1 статті 6 в поєднанні з пунктом 3 вимагає від держав-учасниць дій з надання підсудному реальної можливості допитати або вимагати допиту свідків обвинувачення (див. рішення у справі «Садак та інші проти Туреччини» (*Sadak and Others v. Turkey*), №№ 29900/96, 29901/96, 29902/96 та 29903/96, п. 67, ECHR 2001-VIII). Однак за умов, коли державні органи не можна звинуватити у відсутності сумлінності в забезпеченні підсудному можливості допиту свідків, недопит свідків не обов'язково має привести до припинення провадження (див., зокрема, «Артнер проти Австрії» (*Artner v. Austria*), рішення від 28 серпня 1992, Серія А, № 242-А, с. 10, п. 21; «Щепер проти Нідерландів» (*Scheper v. the Netherlands*) (ухвала), № 39209/02, 5 квітня 2005; «Маялі проти Франції» (*Mayali v. France*), № 69116/01, п. 32, 14 червня 2005; «Хаас проти Німеччини» (*Haas v. Germany*) (ухвала), № 73047/01, 17 листопада 2005 року). Пояснення, відібрані у свідків в умовах, коли права обвинуваченого не дотримуються у тій мірі, як цього вимагає Конвенція, мають бути досліджені надзвичайно уважно (див. «Віссер проти Нідерландів» (*Visser v. the Netherlands*), № 26668/95, п. 44, 14 лютого 2002 року, та «С. Н. проти Швеції» (*S. N. v. Sweden*), № 34209/96, п. 53, ECHR 2002-V). У будь-якому разі засудження обвинуваченого не може базуватись виключно на показаннях таких свідків (див., зокрема, зазначене вище рішення у справі «Маялі проти Франції» (*Mayali v. France*), № 69116/01, п. 32, 14 червня 2005 року).

41. Суд погоджується з існуванням труднощів, з якими національні органи могли зіткнутись у зв'язку з психічним станом потерпілого та потребою в очній ставці між ним та стверджуваними нападниками (див., *mutatis mutandis*, зазначене вище рішення у справі «Маялі проти Франції» (*Mayali v. France*), № 69116/01, 14 червня 2005 року). Суд бере до уваги, що заявник та інший обвинувачений розповіли свою версію подій, яка значно відрізнялась від тої, яку виклав потерпілий. Вони не заперечували факт їхньої бійки з паном С., і у справі була достатня база доказів, яка підтверджувала цей факт. Сторони не

дійшли згоди щодо причин цих подій та мотивів бійки. Однак національні суди повністю поклалися на версію, викладену потерпілим паном С. на досудовому слідстві, не заслухавши його особисто та не забезпечивши заявнику можливість спростувати його показання. Крім того, засудження заявника за змову у вчиненні вбивства, яке є тяжчим злочином, ніж озброєне пограбування, у вчиненні якого заявник також був визнаний винним, ґрунтувалось вирішальною мірою, якщо не цілком, на версії подій, яка була викладена потерпілим. Завданням Суду не є замінити національні суди в частині оцінки доказів чи запропонувати конкретний шлях вирішення проблеми балансу між інтересами сторін. Однак Суд зауважує, що національні суди не вчинили жодної спроби для того, щоб перевірити достовірність показань потерпілого, зробивши це, наприклад, у менш агресивний спосіб, ніж безпосередній його допит у залі судових засідань.

42. Суд не погоджується з тим, що заявнику була надана відповідна та належна можливість спростувати показання, на яких базувалось його засудження.

43. Таким чином, заявнику було відмовлено у справедливому судовому розгляді його справи. Відповідно було порушення пунктів 1 та 3 (d) статті 6 Конвенції.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

44. Заявник також скаржився за статтею 3 Конвенції на неналежне поведження у райвідділі міліції, а також на відсутність медичного лікування ушкоджень, отриманих внаслідок такого поведження. Відповідні положення статті, на яку він посилався, передбачають таке:

Стаття 3

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

45. Суд, розглянувши ці скарги заявника, вважає, що у світлі всіх матеріалів, наданих Суду, та в тій мірі, в якій він є повноважним їх досліджувати, ці скарги не містять будь-яких ознак порушень прав та свобод, зазначених в Конвенції та протоколах до неї.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

46. У статті 41 Конвенції зазначено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

47. Заявник повідомив Суду, що він заплатив близько 5000 доларів США за послуги адвоката під час національного провадження, а його родичі витрачали від 300 до 400 доларів США кожного місяця на посылки, які передавали йому в тюрму. Він вимагав відшкодування шкоди, завданої його здоров'ю та здоров'ю його сім'ї внаслідок його ув'язнення, не надавши жодних конкретних даних на підтвердження вимоги.

48. Уряд стверджував, що ці вимоги не стосувались справи і були необґрунтованими.

49. Суд не знаходить причинного зв'язку між встановленим порушенням та стверджуваною матеріальною шкодою. Він не може вдаватись до прогнозів щодо результату розгляду справи, який міг би бути, якби він відповідав вимогам пунктів 1 та 3 (d) статті 6 Конвенції. Таким чином, Суд відхиляє ці вимоги заявника (див. зазначене вище рішення у справі «Лука проти Італії» (Luca v. Italy), № 33354/96, п. 48, а також

«Коме та інші проти Бельгії» (Coeme and Others v. Belgium) [GC], №№ 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 та 33210/96, п. 155, ECHR 2000-VII).

50. Більш того, стосовно вимог заявника щодо відшкодування моральної шкоди, Суд, беручи до уваги обставини справи, вважає, що встановлення порушення саме по собі становить достатню сатисфакцію.

51. Що стосується судових витрат, то заявник не заявляв будь-яких конкретних вимог, однак вказав суму, яку він нібито витратив на представництво. Однак жодними документами не підтвердив своїх вимог. Таким чином, навіть якщо допустити, що заявлені заявником вимоги можуть розцінюватись як вимоги по відшкодуванню судових витрат, Суд нагадує, що відповідно до його практики заявник має право на відшкодування судових витрат лише у тому разі, якщо він продемонструє, що ці витрати були необхідними та дійсно понесеними, а їх розмір був розумним. У цій справі, з огляду на інформацію, надану Суду, та на зазначені вище критерії, Суд грошового відшкодування не присуджує.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу заявника за пунктами 1 та 3 статті 6 Конвенції щодо позбавлення його можливості допитати свідка пана С. прийнятною, а решту заяви — непринятною;
2. *Постановляє*, що у цій справі було порушення пунктів 1 та 3 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що встановлення порушення саме по собі становить достатню справедливу сатисфакцію завданої заявнику моральної шкоди;
4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено в письмовій формі 24 квітня 2008 року згідно з пунктами 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

К. ВЕСТЕРДІК (C. Westerdiek)
Секретар

П. ЛОРЕНЦЕН (P. Lorenzen)
Голова